

Lublin, 29 września 2014 roku

**Laudacja wygłoszona z okazji przyznania
przez Senat Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej
doktoratu *honoris causa*
Panu Profesorowi Henrykowi Skarżyńskiemu**

*Magnificencjo,
Wielce Szanowny Panie Profesorze,
nowy Doktorze Honoris Causa Uniwersytetu Marii Curie Skłodowskiej,
Prześwietny Senacie,
Panowie Recenzenci dorobku Pana Profesora,
Wielce Szanowni Goście dzisiejszej uroczystości,
Drodzy studenci studiów logopedycznych*

Głuchota towarzyszyła istnieniu ludzkiemu od zawsze. I nigdy człowiek w swoich dziejach nie potrafił jej zaradzić. Tak było aż do końca XX wieku. Do czasu, w którym pojawiło się cudowne urządzenie – implant słuchowy, a specjaliści zdobyli umiejętność włączania go do uszkodzonej drogi słuchowej.

Implanty słuchowe są elektronicznymi systemami. Potrafią zastąpić źle funkcjonujące ucho zewnętrzne, środkowe i wewnętrzne, jeśli umiemy je wszczepić do wnętrza ludzkiej czaszki. Pan Profesor Henryk Skarżyński umie to robić tak, jak nikt inny na świecie. Działania Profesora Skarżyńskiego sprawiły, że ta czynność jest możliwa w szerokim zakresie na wszystkich kontynentach, a urządzenia, które się wszczepia, uzyskują coraz większe możliwości i precyzję.

Patrząc na dokonania Pana Profesora, musimy przystanąć w zadumie. Nie sposób bowiem uwierzyć, że jeden człowiek wyposażony w wiedzę i pasję jest w stanie przejść w tak krótkim czasie drogę niezwykłą: od „zgrzebnych” prób wzmacniania słuchu (poprzez aparaty klasyczne), aż do całkowitego otwarcia możliwości słyszenia za pomocą implantów. Okazało się, że Pan Profesor Skarżyński na tej drodze szedł najszybciej na świecie. Zbudował w ciągu 20 lat instytucję, która w ostatecznej wersji przyjęła formułę Instytutu Fizjologii i Patologii Słuchu. W skład tego Instytutu od niedawna wchodzi Światowe Centrum Słuchu. Instytucja ta właśnie wyznacza kształt współczesnej audiologii na świecie, a Pan Profesor Henryk Skarżyński osobiście, jako otochirurg, o niezwykłej intuicji i umiejętnościach dyktuje tempo zmian i wyznacza kierunki rozwoju.

Nic więc dziwnego, że z nazwiskiem profesor Henryk Skarżyński mocno związana jest następująca formuła: „światowej sławy otochirurg, specjalista otorynolaryngologii, audiologii i foniatrii”. Jako pierwszy w Polsce – w 1992 roku – wykonał przywracające słuch wszczepienia implantów ślimakowych. Kilka lat później – zabiegi wszczepienia implantów w pień mózgu oraz implantów ucha środkowego. Jako pierwszy w świecie – w 2002 roku – zoperował pacjenta dorosłego z częściową głuchotą, następnie podobną operację przeprowadził u dziecka. Obecnie jego nowatorskie metody otochirurgiczne są wdrażane w ośrodkach klinicznych na całym świecie. Jest twórcą postępowania, które funkcjonuje w światowej medycynie jako „polska szkoła leczenia częściowej głuchoty”.

W księdze pamiątkowej Światowego Centrum Słuchu w Kajetanach przeczytałem taką oto maksymę: „Należy marzyć, należy wierzyć, ale najlepiej z wiarą wprowadzać marzenia w czyn”.

Pan Profesor Henryk Skarżyński miał odwagę marzyć. Okazało się także, że znalazł w sobie moc realizowania tych marzeń. Powstała w Kajetanach instytucja – Światowe Centrum Słuchu – która diagnozuje zaburzenia, prowadzi zabiegi chirurgiczne i rehabilituje. Instytucja ta ponadto na szeroką skalę szkoli specjalistów. Drugiego takiego ośrodka, „skupiającego te wszystkie czynności pod jednym dachem” – mówi profesor Skarżyński – nie ma nigdzie na świecie. Jest to instytucja, w której mówiąc dalej słowami prof. Skarżyńskiego, „cud techniki i zręczności wyrывa człowieka z ciszy” (są to słowa wyjęte z wiersza Pana Profesora, bo Profesor Skarżyński pisze wiersze). Od siebie dodam – ciszy człowieka obezwładniającej w wieloraki sposób.

Zespół Instytutu Fizjologii i Patologii Słuchu stanowią lekarze wielu specjalności, akustycy, inżynierowie biomedyczni, logopedzi, psychologowie, specjaliści od zarządzania – obecnie około 300 osób. Po niezliczonych oznakach najwyższego uznania, płynących ze świata nauki, ale również i świata polityki, możemy powiedzieć z pewnością, że Instytut jest polską „perłą” na wyznach światowej nauki.

Na początku mego wystąpienia muszę odkryć motywy, dla których Wydział Humanistyczny UMCS, Rada tego Wydziału, z satysfakcją postawiła i promowała wniosek o wyróżnienie godnością doktora *honoris causa* Uniwersytetu Marii Curie Skłodowskiej lekarza – audiologa i otochirurga, profesora nauk medycznych. Powodu tego dostarczają współczesne teorie umysłu i teorie języka, które objaśniają językową aktywność człowieka jego możliwościami biologicznymi.

Oto argumenty tego stanowiska:

– Człowiek ma język. Jest on wynikiem samoregulacyjnych procesów zachodzących w ludzkim mózgu. Są tezy, które przekonują, że samoistny proces opanowania języka kończy się około szóstego roku życia. Język w tym czasie zagnieżdża się w umyśle bez udziału świadomości dziecka i bez specjalnego wysiłku z jego strony. Większość z nas doświadczyło tego cudu.

– Ten samoistny proces zagnieżdżania się języka zachodzi, jeśli organizm ludzki wyposażony jest w zdrowy mózg i jeśli dziecko słyszy. Mózg bowiem funkcjonuje tak, że jedyną drogą wprowadzającą język do umysłu uczynił słuch. Głuchoniewidomi i głusi nie mają języka, mimo zdrowych mózgów. Przez wieki starano się programować język w ich umysłach niezliczoną liczbą metod. Jednakże efekty tych zabiegów nigdy nie były satysfakcjonujące.

– Sytuacja zmienia się diametralnie z chwilą otwarcia drogi słuchowej. Im wcześniej przed szóstym rokiem życia, tym lepiej dla dziecka i dla jego umysłu.

Profesor Henryk Skarżyński potrafi odkryć głuchotę tuż po urodzeniu dziecka. Umie też poprzez implanty otworzyć słuch nawet w pierwszym roku jego życia. Fenomen działalności Pana Profesora zasadza się na tym, że potrafił tę wiedzę wdrożyć w procedury postępowania medycznego: obecnie specjaliści docierają z badaniem słuchu do wszystkich rodzących się dzieci w Polsce, a Centrum chce wszystkim dzieciom niesłyszącym zapewnić możliwość implantowania. Po raz pierwszy w dziejach ludzkości stajemy przed szansą opanowania głuchoty.

Nikt nie jest w stanie docenić tych propozycji bardziej niż logopedzi. Tu w UMCS, na Wydziale Humanistycznym, istnieje najstarsza w Polsce placówka kształcąca logopedów i działa największy zespół badawczy, zajmujący się zaburzeniami mowy. My – logopedzi – dziękujemy Profesorowi Henrykowi Skarżyńskiemu za to, że swoimi działaniami otworzył nowe pole aktywności w zakresie głuchoty: musimy nauczyć się programować język i zachowania językowe po wszczepieniu implantu i otwarciu dziecku niesłyszącemu drogi słuchowej.

Muszę w tym miejscu dodać, że język w zachowaniach ludzkich, wbrew potocznym opiniom, nie tylko służy do przekazywania informacji o sobie i o świecie innym uczestnikom życia społecznego, ale przede wszystkim buduje w umysłach obraz świata. Umysł bowiem filtruje ludzkie doświadczenia poprzez kategorie językowe. Wiemy z badań prowadzonych w Zakładzie Logopedii i Językoznawstwa Stosowanego UMCS, że głusi i głuchoniewidomi, nie mając języka, postrzegają świat po swojemu. Mam na ten temat wiedzę gruntowną, bowiem pracownicy Zakładu, którym przez 25 lat kierowałem, opublikowali siedem książkowych monografii, dotyczących obrazowania świata przez niesłyszących i głuchoniewidomych oraz na temat programowania języka w głuchocie. Wyniki badań były prezentowane w Centrum Nauki Kopernik.

Pan Profesor Henryk Skarżyński zbudował taką oto hierarchię swoich działań: twierdzi, że jest przede wszystkim lekarzem (zdarza się, że wykonuje 20 operacji dziennie) i ta właśnie praca dostarcza mu najwięcej satysfakcji. Ponadto jest także badaczem naukowym, organizatorem i społecznikiem. Każdy obszar swojej działalności zmienił w sukces. Ale sukces ten – twierdzi – jest okupiony ogromnym wysiłkiem jego osobiście i całego zespołu.

Lekarską ścieżkę działalności prof. Skarżyńskiego wyznaczają pionierskie w Polsce i w świecie operacje oraz wypracowane przez Pana Profesora metody chirurgiczne. Dla nas, logopedów, ale przede wszystkim dla rodziców dzieci niesłyszących, podziwu godne są przywracające słuch i stwarzające przez to możliwość opanowania języka metody stosowania wszczepów ślimakowych u dzieci poniżej pierwszego roku życia. W Instytucie Fizjologii i Patologii Słuchu w Warszawie w ostatnich latach wykonano ponad tysiąc zabiegów tego typu, a innych operacji przywracających słuch dzieciom naliczono ponad 15 tysięcy.

Proces przywracania słuchu małym dzieciom został zaopatrzone w narzędzia i procedurę wykrywania głuchoty. Staraniem prof. Henryka Skarżyńskiego procedurze tej poddano w Polsce wszystkie rodzące się dzieci. Jest ona obligatoryjna w placówkach położniczych kraju, a aparaturę i zestaw czynności diagnostycznych opracowali pracownicy Instytutu Fizjologii i Patologii Słuchu.

Jednocześnie Instytut opracował program przesiewowych badań słuchu, który obejmował dzieci w wieku szkolnym. W regionie lubelskim w badaniach dzieci szkolnych uczestniczyli studenci studiów logopedycznych UMCS – najpierw „specjalności logopedycznej” na filologii polskiej, a potem studenci kierunku „logopedia z audiologią”. Programem tych badań objęto w Polsce ponad 190 000 dzieci.

Wiedza i chirurgiczny talent prof. Henryka Skarżyńskiego szczęśliwie splotły się w całość z ogromną wizją organizacyjną i mocą jej realizowania. Trzydzieści lat jego działalności przyniosło efekty niezwykle.

Prof. Henryk Skarżyński jest absolwentem Akademii Medycznej w Warszawie, którą ukończył w 1979 roku. Po ukończeniu studiów przez 20 lat pracował w Klinice Otolaryngologii macierzystej Akademii i zdobywał w niej kolejne stopnie i tytuły przypisane drodze życiowej pracownika naukowego – w wieku 41 lat uzyskał stanowisko profesora zwyczajnego. Pełnił w tej Klinice funkcję ordynatora oddziału oraz zastępcy jej kierownika.

W 1993 roku podjął się organizacji „Cochlar Center” – diagnostycznego i rehabilitacyjnego ośrodka dla osób niesłyszących, który to ośrodek nawiązywał do analogicznej instytucji działającej w Hannoverze. W 1996 roku przekształcił tę placówkę w instytucję badawczą, która przybrała nazwę Instytutu Fizjologii i Patologii Słuchu. Profesor Henryk Skarżyński, organizator Instytutu, stał się jego dyrektorem i pełni tę funkcję do dziś z pożytkiem dla polskiej i światowej audiologii. W ramach działalności tego Instytutu powstało w 2003 roku Międzynarodowe Centrum Słuchu i Mowy w Kajetanach koło Warszawy.

W 2011 roku w trakcie Polskiej Prezydencji Unii Europejskiej instytucja ta uzyskała miano Światowego Centrum Słuchu, które po zakończonej rozbudowie pomieszczeń stało się największym w Europie ośrodkiem naukowym, klinicznym i szkoleniowym w dziedzinie otolaryngologii, audiologii i technologii medycznych. Wykonuje aktualnie najwięcej zabiegów operacyjnych na świecie.

Centrum posiada międzynarodową radę naukową z udziałem specjalistów ze Stanów Zjednoczonych, Europy i Azji. Zdobyło opinię najlepszego centrum medycznego w dziedzinie diagnostyki i leczenia słuchu na świecie. Przyznano mu rangę Europejskiego Centrum Doskonałości. Prowadzi nieustanne szkolenia otolaryngologów i innych specjalistów od głuchoty z całego świata. Nowym osiągnięciem jest pierwszy w Polsce portal edukacyjny do nauczania na odległość – metodą „e-learningu”. Jest on wykorzystywany do wszystkich typów zajęć dydaktycznych prowadzonych w Instytucie, także do transmisji rzeczywistych zabiegów chirurgicznych.

Z metody tej korzystają nieustannie studenci logopedii z audiologią UMCS, którzy dzięki aparaturze przekazanej przez Instytut mogą uczestniczyć w wielu zajęciach praktycznych objętych programem nauczania.

Czas przywołać więc jeszcze jeden powód dzisiejszego święta, szczególnie na Wydziale Humanistycznym UMCS. Otóż Wydział wspólnie z Instytutem Fizjologii i Patologii Słuchu prowadzi od ośmiu lat unikatowy kierunek studiów o nazwie „logopedia z audiologią”. Moduł audiologiczny programu studiów zaproponowali pracownicy Instytutu, a cały program kierunku kształcenia logopedów w UMCS – wraz z modułem logopedycznym – był prezentowany przez Instytut na europejskim forum audiologów i foniatorów. Otrzymał ocenę wielce pozytywną za szerokość i nowoczesność wiedzy o człowieku i o języku. O możliwościach i zaburzeniach procesu funkcjonowania człowieka. Stał się zresztą wzorcem studiów logopedycznych otwieranych przez inne ośrodki uniwersyteckie w Polsce. Prowadzimy ponadto wspólnie z Instytutem od lat także podyplomowe studia z zakresu surdologopedii.

Badania naukowe prof. Henryka Skarżyńskiego związane są ściśle z działalnością Instytutu Fizjologii i Patologii Słuchu i jego pracowników. W latach 1985–2010 prof. Skarżyński był kierownikiem 25 programów badawczych finansowanych przez naukowe instytucje w Polsce i 20 programów międzynarodowych.

Naukowa działalność prof. Henryka Skarżyńskiego jest doceniana przez środowiska naukowe w Polsce i na świecie. Jest on członkiem 12 towarzystw naukowych, twórcą i przewodniczącym Polskiego Towarzystwa Naukowego Zaburzeń Słuchu, Głosu i Komunikacji Językowej, przewodniczącym Komitetu Nauk Klinicznych PAN, krajowym konsultantem w dziedzinie otolaryngologii.

Jest także profesorem honorowym Uniwersytetu Utha w Stanach Zjednoczonych, doktorem *honoris causa* Uniwersytetu Warszawskiego, doktorem *honoris causa* Akademii Pedagogiki Specjalnej w Warszawie.

W 2010 roku Rada Miasta Stołecznego Warszawy przyznała Profesorowi Skarżyńskiemu godność Honorowego Obywatela Warszawy. W 2012 roku uzyskał dwa wielkie wyróżnienia – tytuł „Wielki Polak” przyznany przez Fundację Godła Promocyjnego „Teraz Polska” oraz Nagrodę Gospodarczą Prezydenta RP Bronisława Komorowskiego.

Zaprezentowana w skrócie działalność przyniosła twórcy tych osiągnięć, panu prof. Henrykowi Skarżyńskiemu, niebywały prestiż społeczny, ujawniający się w politycznych gestach najwyższych władz w kraju i za granicą. Jest między innymi laureatem odznaczeń Królestwa Belgii, prezydenta Ukrainy, prezydenta Gruzji. Licznych odznaczeń instytucji polskich i Państwa Polskiego.

Panie Profesorze, niech ten akt nadania Panu najwyższej honorowej godności Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej będzie potwierdzeniem chęci naszego uczestnictwa w misjach rozwiązywania najtrudniejszych na świecie problemów społecznych, a do takich z pewnością należy głuchota. Chcemy, wraz ze studentami, podążać za Panem i uczestniczyć w wydarzeniach naukowo niezwykłych. Z całego serca życzymy Panu Profesorowi realizacji następnego etapu zamierzeń: jest nim sieć takich ośrodków jak Światowe Centrum Słuchu, która oplecie wszystkie kontynenty.

Prof. dr hab. Stanisław Grabias
Zakład Logopedii i Językoznawstwa Stosowanego
Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin

